

Ústav české literatury a literární vědy, oddělení komparatistiky

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.

**Posudek na disertační práci
mgr. Ondřeje Skovajsy**

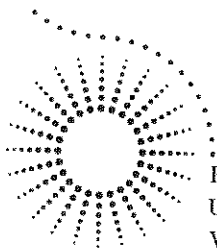
Psaný hlas: Whitmanovy Listy trávy (1855) a Millerův Obratník raka

Mgr. Ondřej Skovajsa vystudoval na FF UK obory Anglistika a amerikanistika a Český jazyk a literatura, v roce 2006 obhájil magisterskou práci *Vrchlický, Whitman a Šalda obsypaní papoušky*. V roce 2006 byl také přijat do doktorského studia oboru Obecná a srovnávací literatura (komparatistika) a v průběhu doktorského studia získal grant Fulbrightova stipendia na University of California, Santa Cruz. Po dvouleté výuce v ECESu (East and Central European Studies), kde Ondřej Skovajsa vyučoval kurzy věnované moderní poetice a Dylanovi, začal vyučovat literárněvědné předměty na katedře anglistiky Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, kde nyní úspěšně působí pátým rokem jako asistent.

Z dalšího odborného působení mgr. Skovajsy nutno uvést jeho účast na vědeckých konferencích a kolokviích, jako např. na amerikanistické konferenci v Olomouci (červen 2014), pozvání na mezinárodní whitmanovský seminář a týdenní symposium, pořádané Ústavem amerikanistiky Otto-Friedrich-Universität v Bamberku (červenec 2014), nebo pozvání (září 2014) na Univerzity of London, kde vystoupí s přednáškou o Henry Millerovi, jejíž tištěná verze má vyjít ve sborníku *Henry Miller: New Perspectives* (nakladatelství Bloomsbury).

Vedle pedagogické činnosti se Ondřej Skovajsa výrazně profiluje také jako překladatel a editor: v roce 2011 přeložil a komentoval soubor Millerových *Esejů*, doplněný soupisem bibliografie českých překladů Millera a doslovem (nakl. Dauphin 2011) a v současné době připravuje k whitmanovskému výročí v roce 2015 první český překlad prvního vydání *Listů trávy*.

V předkládané disertační práci zkoumá Ondřej Skovajsa smělým a invenčním způsobem strategie a dramaturgie textově figurované orality ve Whitmanových *Listech trávy* a v Millerově *Obratníku raka*, tedy vztah grafické a akustické artikulace v modu poetologické sebeztažnosti u obou autorů. Teoreticky a metodologicky vychází Ondřej Skovajsa z lingvisticky, antropologicky a teologicky fundovaných modelů orality a sleduje konceptualizaci svébytné teopoetiky jako paradigmatu profétického básnictví, postaveného ovšem (u Whitmana) do služeb „democratic literature of the future.“ Dalo by se říci, že Ondřej Skovajsa se soustředí na performativní aspekty a strategie proměny kategorií *foné* a *grafé* nejen jako metaforické figurace, ale právě jako performativní události. Její jádro tvoří „předpodstatnění“ logu v (očekávané) fyzické setkání „já“ a „ty“, tedy proces individuace „ego“ v „self“, psaného slova ve „voice“, literálnosti v oralitu, monologu v dialog. Řeč se stává – analogicky k sexualitě, jak Skovajsa přesvědčivě dokládá – médiem, v němž a jímž se uskutečňuje proces sebespásy a sebezbožštění, inscenovaný jako *face-to-face*-komunikace

Ústav české literatury a literární vědy, oddělení komparatistiky

s lidským a božským „ty“. To do důsledku znamená, a Ondřej Skovajsa pro to ve své práci přináší řadu přesvědčivých příkladů, že každé slovo je v této literární komunikaci jako substitutu ústní interakce, i přes svoji otevřenou dynamickou strukturu a sémantiku, fundováno eschatologicky, a stává se inkarnací toho, o čem mluví: těla.

Právě tento moment tvoří jádro Skovajsova přístupu k textům obou autorů, jež charakterizuje jako rehabilitaci tělesnosti ve jménu toho, co Ondřej Skovajsa nazývá „vitalizující, futurální teopoetikou“: rehabilitaci tělesnosti také sugerováním spontaneity performativní expresivnosti hlasu. Rehabilitace těla, je zde ještě konkrétněji myšlena jako rehabilitace performativnosti hlasu, jeho specifické materiality a jeho událostního charakteru, jehož signaturou je *prezence* neopakovatelné události.

Ondřej Skovajsa charakterizuje svůj teoretický a metodologický přístup jako hermeneutický: domnívám se však, že jeho přístup ke zkoumaným textům, jejich „čtení“, způsob argumentace a interpretace však ukazují, že tato hermeneutika se pohybuje za hranicí tradičních hermeneutických modelů. Zde již nejde ani tak o hledání *smyslu* podle vodítka klasických hermeneutických pojmů „rozumění“ a „ne(po)rozumění“, nýbrž o estetickou událost a zkušenost jako zkušenost tělesného původu řeči, o „stereofonii masa a krve, o artikulaci těla a jazyka“ (Roland Barthes), tedy kategorie a postupy, jež tradiční hermeneutiku v produktivním a konstruktivním smyslu de-stabilizují jako události a zkušenosti, jež nepocházejí primárně z oblasti diskurzivity (tělesná bolest, šok, extáze apod.) a jež se vzpírají *apriori*-smyslu a *apriori*-rozumění. V dimenzi *tělesnosti* se pro Ondřeje Skovajsu, v jeho „čtení“ a interpretaci Whitmanových *Listů trávy* a Millerova *Obratníku raka*, chiasticky protínají roviny literárního, symbolického a mediálního: a k tělu a tělesnosti patří zároveň také dimenze fenomenálního, tedy dimenze *prezence* a ukazování (*se*), vy-jevování. Právě *hlasu*, centrálnímu a klíčovému motivu celé práce, dokonce i jako *psanému* hlasu, je jedinečným způsobem vlastní dimenze performativity a tělesnosti; hlasu, jenž je primárně tělem, jak o tom uvažuje Michel Serres, který píše: „Hlas dává jménu tělo, osvobozuje slovo od smrti“ (Michel Serres: *Le Cinq Sens. Philosophie des corps mêlés*). Psát o hlasu znamená psát o tělesné přítomnosti: protože je však tělesnost stejně tak málo písmem, jako je obtížné ji psaním „zakoušet“, je zapotřebí zvláštních postupů, jimž by bylo možné nechat *psaný hlas* vy-jevit (*se*), doslova *obnažit* jeho významy. Právě o to Ondřeji Skovajsovi v jeho disertační práci jde.

Závěrem bych zdůraznil, že předkládaná disertační práce Ondřeje Skovajsy – výsledek dlouholetého intenzivního a hlubokého zájmu a zkoumání díla Walta Whitmana a Henryho Millera –, je v mnohém ohledu *m i m o ř á d n ý m , i n v e n č n í m*, problémově bohatým výkonem, zdaleka překračujícím rámeček obvyklých disertačních prací a obohacujícím současné whitmanovské a millerovské bádání řadou originálních podnětů.

Prof. Dr. phil. Josef Vojvodík, M.A.
(školitel)

V Praze dne 17. 05. 2014